

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Палітычная, грамадзкая і літаратурная газета.

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Вильно, Завальна 1-1).
Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4-ай увеч.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Кошты выдавання пакрываюць складкі.
Складка ў год 4 зал., на паўгода — 2 зал.,
на 3 месяцы — 1 зал.

А Б З Я М Л І.

(Да дыскусіі ў справе абнаўлення БХД).

Чакаў я, чакаў, калі на бацьках «Бел. Крыніцы» пачне хто гаварыць аб справе зямельнай у абноўленай праграме БХД і не дачакаў. Ужо многа аб чым гаварылася, а аб гэтай, так важнай у жыцці беларускага народу, справе дагэтуль ня сказана нічога. Вось-жа няхай мне будзе дазволена выказаць свае думкі аб справе зямельнай.

Кожнаму беларусу, які паважна думае аб будучыні свайго народу, ясным ёсць, што зямля, гэтая галоўная падстава быту нашага народу, або ўсё ж з рук яго ўцякае, або дробіцца так, што ўжо ня ў сілах яна выжывіць сваіх гаспадароў. Аб гэтым у Зах. Беларусі ясна нам гавораць вузенькія палоскі, вобак панскіх абшараў і асадніцкіх калёніяў, а ў Беларусі Усходняй розныя колхозы і совхозы, створаныя з аднятых сілай ад беларускага народу зямель. Гэтакае палажэнне зямельнай справы ў Беларусі, яўна крыўднае для беларускага народу, няўхільна змушае гэты народ мець сваю ўласную народную зямельную праграму і імкнуцца да яе рэалізацыі.

Існуюць на свеце розныя зямельныя праграмы і розныя спосабы карыстання і валодання зямлёй. Прыгледзімса да іх папарадку і зробім адпаведныя да патрэб беларускага народу выснавы.

1. Валоданне і карыстанне зямлёй на аснове неагранічанай уласнасці прыватнай, на аснове буржуазна-капіталістычных, якое спрыяе нагромаджэнню вялікіх запасаў зямлі ў руках нямногіх паноў з яўнай крыўдай малазямельных і беззямельных сялянскіх масаў, зьяўляецца выразна несправядлівым, аджыўшым свой век і дзеля гэтага гаварыць аб ім тут ня прыходзіцца. Асабліва гэта робіцца нам ясным, калі уявім сабе, што зямлі ў нас ёсць мала і што нельга яе мець і ёй карыстаць, колькі і як каму гэтага хочацца.

2. Гэтаму неагранічанаму прыватніцкаму спосабу валодання і карыстання зямлёй проціўстаўляецца спосаб поўнага скасавання прыватнага зямельнага права, спосаб камуністычны. Пры гэтым спосабе, як гэта ёсць сяння ў СССР, зямля лічыцца супольнай уласнасцю ўсіх грамадзян, супольна абрабляецца рознымі калектывнымі арганізацыямі, а так-жа супольна карыстаюцца плодамі зямлі тым, што на ёй працуюць.

Вось-жа ў тэорыі гэтка зямельны парадок можа каму здацца добрым, але ў практыцы сусім інакш. У саветскай практыцы выйшла з гэтым так: зямля — ўласнасць дзяржавы, а ўсё сялянства — гэта звычайныя парабкі дзяржавы, ці сьпісьлей кажучы — ўраду, які з ласкі сваёй пакідае яму толькі абірки з яго мазольнай працы, а рэшту забірае на свае патрэбы, часта нямаючы нічога супольнага з дабрабытам агульна-грамадзкім. Дык і пры камуністычным спосабе валодання зямлёй, так як і пры буржуазным, карыстаюцца нямногія, а працуюць і перпяць бяду дужа і дужа многія. Значы, і аб увядзенні камуністычнага валодання зямлёй, асабліва калі заводзіць яго сілай, як у СССР, думаць беларускаму народу ня прыходзіцца.

3. Ёсць яшчэ спосаб валодання зямлёй, які можна назваць народна-соцыялістычным. Сутнасць яго ў тым, што ўся зямля якога краю лічыцца ўласнасцю агульна-народнай, дзяржаўнай, а сялянам зямлядаецца дзеля прыватнага карыстання, але не на ўласнасць. Добры бок гэткага спосабу ў тым, што ніхто ня мае магчымасці нагромадзіць зашмат зямлі ў сваіх руках з шкодай для іншых, а бліжэй бок, што цалком касуецца права ўласнасці, што ў практыцы можа давесці народ да такога-ж нявольніцка-парабка, як і ў камуністых.

4. Але як агулам у жыцці, так і ў справе зямельнай беларускага народу, здаецца, найлепшай будзе дарога сярэдняя. Зямельную сваю праграму беларускі народ павінен будаваць так, каб яна сапраўды адпаведнай была як прыватнаму эканамічнаму і маральнаму дабру грамадзян беларускага краю, так і агульна-грамадскаму дабру гэтай краіны. Дзеля гэтага зямельная справа беларускага народу павінна быць вырашана прыныпова на падставах права ўласнасці, але так, каб гэта права ня шкодзіла агульна-грамадскаму дабру.

Праўда, думкі гэтыя ўжо выказаў нехта ў адным з папярэдніх нумароў «Бел. Крыніцы», калі была гутарка аб праве ўласнасці, і мне яны падабаліся, дык я іх прымаю за свае і тасую іх так-жа да справы зямельнай. Будаваць зямельную гаспадарку на падставах калектывных, дзе гэтага хочаць людзі і дзе гэтага вымагае агульна-грамадскае дабро, — гэта па-

З дзейнасці Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

В. Кіежунь, Вільно-Троцкае. Справаздача за 1934 г. з дзейнасці гуртка Б.І.І.К. у Кіежунях, Турхельскай вол., Віленска-Троцкае павіету, выкладае ў кароткіх словах так:

Кніжкі з бібліятэкі гуртка і газетамі карысталіся некалькі вясак.

Прачытана 50 кніжак. Газеты атрымліваў гурток такіх: «Бел. Крыніца», «Самаромач», «Хрысціянскі Думак» і «Шлях Моладзі». Гурток у ваколіцах паўраў друкаваныя словы, больш дзейнасці рабіў з прычын ад сябе незалежных ніякіх.

На сабраўні, дн. 9.ІІ.35 г., урад гуртка паставіў прылучыцца да Юшкоўскага гуртка Б.І.І.К. і працаваць супольнымі сіламі.

Бібліятэка астаецца на месцы ў Кіежунях. Задачы камітэта бібліятэкі будзе hr. Пракаповіч Ізідар. Некаторымі часопісамі беларускімі пастаўлена карыстацца з гуртка ў Юшкох.

Сябры Кіежунскага гуртка Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры ад дн. 9.ІІ. 1935 г. будуць сябрамі гуртка ў Юшкох.

Малядэчна. Замест справаздачы з Малядэцкага павіету я прымушаны паведаміць, што дзейнасць гуртка Інстытуту на прасторы павіету спыніла адміністрацыйныя ўлады.

На пачатку дзейнасці Інстытуту, г. зн. у гадах 1926—27, быў заўважаны цэлы рад гурткоў у Малядэцкім павіецце, а нават у Радаскавічах быў зарганізаваны Цэнтральны Аддзел Інстытуту, якому падлягалі гурткі Вілейскага і Малядэцкага павіетаў. Гурткі, апроч Радаскавіч, былі ў Дуброві, Маляж Бораўшчынне і Крыніцы. У М. Бораўшчынне гурток быў зліквідаваны пару гадоў таму пасля адбытых тамка арыштаў, а іншыя тры юрыдычна існавалі далей, а гурток у в. Крыніцы нават працягнуў існаваць сваю дзейнасць, тады, калі ў Радаскавічах і Дуброві гурткі зачынілі.

У вяршні месяцы прашаў 1934 году быў зарганізаваны новы гурток у в. Палішскае Ракава

і ў гэтым-жа месцы была паданая заява Малядэцкаму староству. Пасля заявы паліцыя пачала рабіць падрабязныя «дopyты» ў закладчыкаў гуртка і рэзультат быў такі, што закладчыкі адказаліся ад арганізавання гуртка. Блей таво. У старостве прыпомнілі аб існаванні іншых гурткоў Інстытуту і ўсё адным мехам скасавалі. Так, што цяпер у Малядэцкім павіецце няма ніводнага гуртка Інстытуту.

Ад Рэдакцыі. Наш супрацоўнік даведваўся падрабязна ў Цэнтральным Інстытуте аб гэтым «палаўным» скасаванні гурткоў Інстытуту ў Малядэцкім павіецце і аказаўся, што ўсё вышэйпаказанае згоднае з праўдай. Нашаму супрацоўніку ўдалося дастаць копію паперы Малядэцкага староства аб скасаванні гурткоў. Воў жана:

Starosta Powiatowy. Mołodeczno
Mołodecki. dnia 28 października
Nr. B. 189/Stow. 1934.

Do Zarządu Głównego Białoruskiego Instytutu Gospodarki i Kultury w Wilnie ul. Zawalna Nr. 1.

Wobec tego, że Koła Białoruskiego Instytutu Gospodarki i Kultury w m. Radoszkowicach, we wsi Dubrowa gm. Rakowskiej i we wsi Krynica gm. Radoszkowskiej od 1930 r. nie przejawiają żadnej działalności oraz, od tegoż czasu nie odbywały się tam zebrania członków jak również nie ma ani Zarządu ani też Kierowników, albowiem członkowie Zarządu względnie kierownicy w międzyczasie bądź wyjechali z terenu powiatu bądź zbiegli do ZSRR, na zasadzie art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzpltej Polskiej z dnia 27.X.1932. o prawie o stowarzyszeniach (Dz. U. R. R. Nr. 94. poz. 808), wykreśliłem te Koła — a mianowicie: Koło w m. Radoszkowicach, we wsi Krynica gm. Radoszkowskiej i we wsi Dubrowa gm. Rakowskiej z rejestru tut. Starostwa.

O powyższem podejść do wiadomości.
Starosta Powiatowy.
M. Olszewski.

Апрэч гэтага мы даведаліся, што пасля «дopyтаў» паліцыі ніякіх зарганізаваных у прашлым годзе гурткоў у в. Анісімавічах, Баранавіцкае пав. Як бацьм, труднасі ў працы Інстытуту вялікія і то ня толькі ў Малядэцкім павіецце, але ў іншых.

мойму ідэал, які сапраўды суліць лепшую будучыню беларускаму народу.

Урэшце прапаную прыняць у зямельную праграму абноўленай БХД наступныя пункты:

1. Зямля і ўсе прыродныя багацці на Беларусі на падставе прыроднага права зьяўляюцца ўласнасцю беларускага народу.

2. Валоданне і карыстанне зямлёй на Беларусі павінна быць апярта на падставе права ўласнасці.

3. Прыватная зямельная ўласнасць павінна быць разложанай так, каб ня шкодзіла агульна-грамадскаму дабру.

4. Вобак прыватных зямельных гаспадарак могуць існаваць і гаспадаркі калектывныя, дзе гэтага хочаць людзі, а так-жа дзе гэтага вымагае агульна-грамадскае дабро.

5. Найлепшай формай прыватнай зямельнай гаспадаркі на-

лежа ўважаць гаспадарча-самавыстархальныя хутары.

6. Хутары павінны мець зямлі ня больш такой нормы, якой хапае на дастатнае выжывленне і культурнае ўтрыманне сялянскай сям'і.

7. Арганізаванне зямельных гаспадарак, а так-жа азначэнне колькасці зямлі і варункаў яе атрымання праводзіцца адпаведнымі органамі ў паразуменні з запікаўленымі.

8. Імкнуцца да пашырэння і павялічэння зямельна-гаспадарчай культуры.

9. За справядлівыя цэны на прадукты сялянскія і фабрычныя; проціў выкарыстання вёскі месцамі і наадварот.

10. Протіў чужацкага асідніцтва на беларускіх землях.

Абноўленую нашу арганізацыю прапаную назваць: Беларускае Народнае Аб'яднанне.

Ул. Ц-ч.

Z hazet.

Jašče ab našaj wioscy.

U 6 numary „B. Krynicy“ my pisali ab demoralizacyi biełaruskaje wioski. U adnym z apocinich numaroŭ (z 12.II. h. m.) sprawaj našaj wioski zaniausia i „Kurjer Wil.“ Polski sanacyjny orhan starajecca dajsci pryčyn niedawieru biełaruskaje wioski da ūsiaho čužoŭa, i jahonyja razwažaŭni na hetuju temu dawoli cikawaja, tak što warta z imi zaznajomicca.

„Żychar wioski adnosicca da ūsiaho i ūsiech niaprychilna — piša „Kur. Wil.“ Nie ūzhadawany ū moładaści, panižany, biazmierna ahraničany i niedalokazorki, jon nikomu nia wieryć i nikoha nie paważaje. U žyćci kirujeccca bolej instynktam, čym świedmaściami. Što jon robić, to robić z przyrodnich nachilaŭ (hoład, žanimstwa, patomstwa), a nie z metazhodnaha dziejaŭnia. Nia znaje jon tak-ža bačkaŭščyny, dyk ab jaje i nia dbaje. A jaho relihija i jaho „wialikaja“ nabožnaść zusim jamu nie pieroškadžaje dakonywać čynaŭ niazraz brydotnych. Bo relihija žychara wioski nie wypływaŭaje z lubowi Boha i bližniaha, nie padaŭaje jamu abawiazkaŭ dla spaŭniaŭnia ū štodziennym žyćci, ale służyć jamu strachoŭkaju na zahrobnaje žyćcio. Relihija žychara wioski jość adzinaj prajawaj jahonaj kultury. Adyhyrwaŭaje tut jašče rolu ambicyja, žadaŭnie žwiarnuć na siabie ūwahu, wybicca spasiarod inšych i h. d. Usio inšaje jość dla jaho čužoŭe, niezrozumiełaje i niedastupnaje. Byŭ jon i jość u lancuchoch duchowaje niawoli i doŭha jašče niawolnikam astaniecca. Dziela hetaha nia dbaje jon ab ruki, jakija zmahajuccca za narod i hatoŭ ich sam adsiakać“...

„Trudna pawieryc, jakuju čornaju, jakuju ahraničanaju jość duša iwiejskaje wioski („Kur. Wil.“ padaŭaje wiestki z-pad lŭja“), jakaja hetaja duša pierwabytnaja i dalokaja ad sapraŭdaści. Dziela hetaha iwiejskaja wioska koźnaj chwiliny moža pryniać woblik woraha abo przyciela, zaŭinteresawanaha abo raŭnadaŭnaha, pastupowaha abo reakcyjnaha, woblik polski — niamiecki — rasiejski ci jašče nšy, nia maŭe jon u sapraŭdaści ni-

jakaha wobliku, aproč zaŭsiody niazmiennaha wyhladu i przykidwaŭniaŭ („pozorów“). Dziela hetaha nia treba wieryć u toje, kab moźna było ū praciahu karotkaha času ci nawat niekalkich hadoŭ zmianić wiosku. Tolki daŭžejšy čas abserwacyj pakazwaŭe sapraŭdaść, biez katoraj żywiecca jak wa ūmrojenym świecie“...

„Na wioscy jość roznyja staj i kasty. Utwarylišia jany z zwyčajnaj przyrodnaj niaroŭnaści čaławieka. Kirujuccca jany ū žyćci ū adnosinach da inšych najnižejšymi instynktami. Dyk žadaŭniem ich jość nie supracoiŭstwa i luboŭ, a na hruncie ahulnaj cieszaty i biezczaradnaj hality — biazlitasnaje hniebieŭnie słabiejšych. Zhetul dzikaść adnosin na wioscy. Zhetul na wioscy niedawier i pesymizm. Zhetul radaść, što hinie susied, bo hinie worah. Zhetul złość, što niekam dobra wiadziecca, bo i heta budzie worah. U hetakaj atmosfery żywie wioska. U zaŭsiodynym panižeŭni i ū zaŭsiodynym strachu, u niapewnaści, što heta jaje zaŭtra abo za chwilinu spatkaŭe... I dziela hetaha jana nikomu pawieryc i dawieruccca nia moźa. Nikoli biespasiaradna prociŭ ničoŭa nie wystupaŭe, bo jość ciomnaja, niezaradnaja i słabaja... Chiba pry akazii, na katoruju moźa čakać hadami“...

Hetak charakteryzuŭe našu wiosku „Kur. Wil.“ Charakterystyka, jak bačym, cikawaja i ū niekatorych rykach zusim blizkaja da praŭdy. Z jaje widać, što polskaja rabota na biełaruskaj wioscy idzie nia tolki tuha, ale bieznadziejna: wioska zamknułasia sama ū sabie i čakaŭe lepšych časaŭ, čakaŭe niekaj „akazii“, jakaja dałab mahčymaść biełaruskaj duży wyjawić usie jaje przyrodnaja ŭłaściwaść i baħaćcie... A tymčasam naš sielanin robić wyhlad („pozory“) i przykidwajecca takim, jakim jamu lepš i biešplačniej żywiecca. Woś i ūsia praktyčnaja filazofija biełaruskaje wioski adnosna da čužych... A čužyja żywuć na biełaruskaj wioscy, jak „wa ūmrojenym świecie“ i śniać ab swaich „wialikich zdabytkach“.

Što kaźa ksiondz Siečka?

Ks. Siečka ū „D. Wil.“ z dnja 11.II. h. h. u artykule „Ksiondz na

3 царкоунага пагосту.

Няма супакою на царкоўным пагосце Праваслаўнай Царквы ў Польшчы: барацьба палякоў з маскаламі за народную душу беларусаў і украінцаў ня спыняецца.

Царска-расейскія ўлады пакінулі ў нашым краю глыбокія сляды сваей русыфікатарскай палітыкі, асабліва на царкоўным пагосце, дзе і да сяння, у большасці прыходаў, трымаецца маскоўшчына.

Маскалі, што знаходзяцца цяпер у Польшчы, гэтыя сляды маскоўскіх ботаў кладуць у фундамент, на якім стараюцца збудаваць гмах тэрыторыяльнай нацыянальнай меншасці ў Польшчы — дамагаюцца правоў — прызнання расейскай меншасці ў Польшчы.

Роскашы, выплываючай з правоў нац. меншасці ў Польшчы — мы, беларусы, маскалам не завідую, але сляды маскоўскай няволі ў нашым краю ніколі ня могуць быць фундаментам апоры для расейцаў.

Гэтага „фундаменту“ расейшчыны трымаецца большасць права-

кresach“ padaŭe swaje razwažaŭni ab waźnaści pracy polskaha ksiondza na „kresach“. Asabliwuju ūwahu jon zwaŭčwaŭe na patrebu bolšych staraŭniaŭ kala nawarotu prawasłaŭnych na katalictwa. Pry hetym ks. Siečka bidaŭe, što polskaje hramadźianstwa i polskija ŭłady nie zdajuć sabie sprawy z waźnaści hetaj sprawy, bo nawarot prawasłaŭnych na katalictwa ū mnohich wypadkach raŭniajeccca nawarot ich da polščyny. „Prawasłaŭny, katory nawierniecca na katalika, stajecca z biełarusa abo rasiejca palakom“ — kaźa ks. Siečka.

Hetymi sławami ks. Siečka wyraziŭ adwiečnuju palityčnuju metu polskaha duchawienstwa ū našym kraju. Dyk nia ma ničoŭa dziŭnaha, što ad takoha duchawienstwa adwaročwajuccca nia tolki prawasłaŭnyja, ale i kataliki. Bo heta nie apostaly Chrystowy, ale apostaly polskaha nacyjanalizmu i wynaradaŭleŭnia biełarusaŭ. A takich Siečkaŭ mnoha!

слаўнага духавенства і сьведкія маскалі, уважаючы, што права-слаўе — гэта „русская вера“, а кожны праваслаўны — гэта „русский“.

Ня ўсе, аднак, маскалі трымаюцца расейшчыны на царкоўным пагосце: тыя, што зняверыліся ў трывалкасць гэтага фундаменту расейшчыны, бяз падмацавання — шукаюць іншай апоры; пры гэтых знайшліся і „православні поляці“, якія цяпер найбольш рухлівыя на царкоўным пагосце.

Мітраполія ў Варшаве перакладае на польскую мову праваслаўную літургію і багаслаўіць польскія пачынаньні на царкоўным пагосце, адначасна трымаючыся, дзе магчыма, слядоў русыфікатарскай палітыкі царскіх уладаў — маскоўшчыны.

Ерэсь

у „Prawosławnym Kalendarzu“.

Нейкая выдавецкая супалка ў Томашове, Люблінскага ваяводства, „Głos Prawosławia“ wydała knižku — „Kalendarz Prawosławny“ na 1935 g. Гэты календар-кніжка — друкаваны папольску ў Любліне і мае 239 бачын. Выданьне саліднае, багатае, з ілюстрацыямі. Зьмест — рэлігійна-польска-патрыятычна-папулярны. Пасьля календарыюм, на 41 бачыне „kalendarza“ надрукаваны „Modlitwy prawosławne“. У гэтых „modlitwach“ ёсьць і „Wyznanie Wiary“ — Верую.

Вось-жа ў гэтым тэксьце — Верую — папольску столькі недакладнасьці, што зьяняе нават догматычнае разуменьне напrawasłaўнаму. Гэтую недакладнасьць паказуюць праваслаўныя багасловы.

Пры гэтым трэба ведаць, што „Prawosławny Kalendarz“ рас-паўсюджваецца праваслаўнымі папамі-маскалямі ва ўсім нашым краі. А гэта рабіць папом накізвае духоўная ўлада зьверху, — Мітрапаліт Дзяніс прызнаў, што надта патрэбен праваслаўны календар папольску, а сэкратар Сьв. Синоду, пан Рошчыцкі, пісьмом за № 11967 з дн

Wincuk Adważny.

Chłapiec.

POWIEŚĆ.

VII. Śledztwa.

Dzieszan Kiškielis byŭ wielmi zaniaty kala budowy kaścioła: zbiraŭ hrošy, zwaziŭ materjał, swaryŭsia z budaŭničym, padachwočywaŭ rabotnikaŭ, lahdziŭ palicyju i h. d. A treba wiedać, što da 1905 hodu nowyja kaścioły nihdzie na Biełarusi nie budawaliŭsia i nawet prawić staryja ŭrad pazwalaŭ z wialikim ahraničeŭniem: treba było śpišać wialikuju horbu papieraŭ, kab dostać ad hubernatara pazwaleŭnie na małaju papraŭku. Dyk wot u Murawance sprawa z kaściołam pryšla prosta da katastrofy: Kaścioł byŭ zdaŭna zapuščany, ciok jak sita; dy byŭ taki cieszny, što ludzi ū im prosta dušyliŭsia. Na ūsie prośby budawać nowy kaścioł przychodziliŭ adkaz z Pieciarburhu: „Nie razriešaŭsia!“ Tahdy ksiondz Kiškielis wyprasiŭ pazwaleŭnie paprawić i kryšku rassyryć kaścioł stary. Na heta narešcie ŭrad pazwoliŭ.

Tut Kiškielis wielmi ryzyknuŭ: zbiŭ paławinu staroha kaścioła; druhowy čas zabiŭ kaplicaj, a na miejsca razbitaj paławiny staŭ budawać nowy wializarny kaścioł — razoŭ šeść-siem bolšy ad staroha. Wiedama, usia ŭlada palicejskaja była naleźna zahodźana. Murawanski prystaŭ, Nikifar Zarazaka, bywaŭ častym hościam u dziekana i, kab eblahčyć dziekanu sposab padchodu, sam „pazyčau“ u jaho koźny miesiac pa dwaccać piat rubloŭ; przytym lubiŭ paważna padžartawać: „Zapłacić, kazaŭ, japon-ski mikada“ — bałazie ab Japonii tahdy pačali hałaśnieŭ hawaryć. Pryjażdžaŭ nawet na śledztwa i asobny čynoŭnik z Pieciarburhu i z hetym dziekanu było kryšku trudniej, bo patrebn byŭ padchod dalikatniejšy, ale niejak paradzili. Wot toj „wyso-ki čyn“ staŭ pisać pratakoły. Adnak dziekan nia daŭsia złaŭić na wudu: ciahnuŭ i putaŭ usio dzieła sa swaimi świedkami aź da poznaha wiečara, — pakul nia prystroiŭ dobrej wiacyery. Tahdy tak razwiesialiŭ waźnaha haścia žartami i krepkim kaniačkom, što toj zabyŭsia i ab pratakołach. Pośle zahulali ū karty, i dziekan „prahulaŭ“ tamu čynoŭniku dźwieście rubloŭ. Zatoŭe nazaŭtra śledztwa paj-šlo lahčej i kaścioł moh dalej budawacca.

A Murawanski prystaŭ, Nikifar Zarazaka, byŭ čaławiek wielmi ludzki i sprawiadliwy: jakad kaho štości ūziaŭ, dyk sa skury wyłaziŭ, a dzieła zabiŭ pawodle ūhaworu. Jon nawet mieŭ na heta adpa-

30)

wiednuju pahaworku: „Kali dzieła nie zabić, dyk lepš i nia brać taho...“ — wiedama, čaho! A braŭ dobra — nie žalejućy; nu, i dawali jamu, nie žalejućy; a nawet lubili jaho za takuju poŭnuju sprawiadliwaść. Dziekan tolki praz jaho i ratawaŭsia. Bywaŭ... nu, što tam bywaŭ — niachaj sabie! Usio rabiłasia z uradaŭaj tajnaj. Tolki adzin raz dziekan mieŭ pieraprawu niazwyčajnuju: praŭda, nia dzieła siabie, a dzieła niespakojnaha susieda. Ublutaŭsia ū palityku zawałacki probaršč, ksiondz Marcinoŭski, a dziekanu pryštosia razblutywać. Dahetul tolki dziakujućy prazorliwaści dziekana ksiondz Marcinoŭski stadiŭ celi ū swajej Zawałace. Nawet i sam Zarazaka machaŭ na Zawałaku rukoj i hawaryŭ: „Što-ż, maładoŭe piwa niachaj sabie piera-šumiecca! Wialikaja Rasieja ad takoj Zawałaki nie prawalicca“.

Tak dasiul puščali kantam toje, što ksiondz Marcinoŭski biez pazwaleŭnia prystawa jeździŭ na festy ū susiednija parachwii, a nawet u Ciulpiškach hawaryŭ nawuku; taksama darawaŭ Zarazaka i toje, što złaŭiu u Zawałace Hanulu Jakubichu, jak wučyła dzieciej, choć mieŭ jasnyja dowady, što heta było z ruki ksiondza Marcinoŭskaha; i jašče bolš darawaŭ, i darawaŭ-by ūsio, kab ksiondz Marcinoŭski nie pierajšoŭ mery. Adnak apoŭniaja sprawa narabiła šumu na celuju huberniu i zatušawać jaje nia było mahčyma. A było tak:

Zawałacki pop Zachar Dudziuk, toj, što pryjechaŭ na miejsca Iwana Kabyłkina, byŭ wielmi zaŭziatym misiianerem. Taki samy zaŭziaty misiianer byŭ i ksiondz Michał Marcinoŭski. Woś jany i zawiali pamiż saboj sprečki, danosy i sudy — prosta, biaz daj przyčyny. Narešcie znajšlasia i waźnaja przyčyna: Zachar Dudziuk wioŭ na mahilnik niaboščyka i jakraz pierachodziŭ kala kaścioła, a z kaścioła taksama wywodziŭ swajho miarca ksiondz Marcinoŭski. Dudziuk zdaleku žmiarkawaŭ niebašpieku i nie chacieŭ astacca zradu: woś jon i pacisnuŭ svoj žalobny chod skarej. Ale ū prawasłaŭnaha niaboščyka ubłutaliŭ leicy ū kola i woz zatarmaziŭsia, a Dudziuk nie čakaŭ i pajšoŭ skarej. Tahdy sfarmawałasia takaja pracesija: najpierš prawasłaŭny kryž, charuhwy, pośle pop Zachar Dudziuk z dziekanom Kuźmoj Narcukiewičam i sa śpiawakami; za imi — katalicki kryž, pośle ksiondz Marcinoŭski sa swaim arhanistym i z choram; pośle jechaŭ niaboščyk-katalik; a na samym kancy — prawasłaŭny niaboščyk. Idzie heta na kancy za ūsimi žonka taho miarca i lamantuje: a Boža moj, Božaŭka! Čahoż ja daždalaŭsia? Jak taho katalika, dyk abodwy wiaduć, a majho Symonku miłaha, dyk nicta nie wladzie, nie pijaŭe!...

I zara pośle tych pachowinaŭ i pop i ksiondz pasłali telehramy da hubernatara — adzin na druhoha. Hubernatar pieradaŭ dzieła Zarazaku, a hety przybieh da dziekana i przyzwaŭ jaho na supolnaje śledztwa. Razabraŭšy supolna ūsiu sprawu, jany tak sprytna napisali papieru hubernataru, što i pop i ksiondz byli przyznany winawatymi i dastali wostry vyhawar za narušeŭnie carkoŭnaha paradku i hramadźianskaha supakoju.

Ale j tut dziełu nie kaniec: tolki što dziekan wiarnuŭsia ū Murawanku, jak nazaŭtra przyjša z Zawałaki trywoźnaja wiestka, što Zawałacki arhanisty przybiŭ da śmierci dzieka, Kuźmu Narcukiewiča. Iznoŭ śpiešnym paradkam pajechaŭ prystaŭ Zarazaka ū Zawałaku, a za hadziŭku pośle jaho pajechaŭ (nieaficyjalna, kab paddziaržać ksiondza Marcinoŭskaha) i sam dziekan Kiškielis. Akazałasia, što Kuźma jašče żywie i sam, choć kulha-jućy i z zawiazanym wokam, przyšoŭ na śledztwa. Tut užo Zarazaka wyjšaŭ z siabie i pastanawiŭ: albo razahnać usio zawałackaje duchawienstwa, albo pamiryć jaho nazaŭsiody. Na hety raz śledztwa išlo ū domie papa Dudziuka, kudy zaklikali ūsie winawatych i przyčasnych.

Akazałasia, što pośle tych słaŭnych pachowi-naŭ, dziekan z arhanistym spatkaliŭ ū Šlomy i, dobra dziubnuŭšy, zawiali dysput ab wiery i nabaženstwie. Pakul razbirali punkty pastaronnyja, dyk jašče ničoŭa, ale jak dajšli da śpiwu i arhanisty abśmijaŭ carkoŭny chor — tut užo dziekan nia moh strymacca i lapnuŭ pracioŭniku aplawuchu z usiaho plača. Tahdy arhanisty nawaliŭsia na dzieka z kulakami i z nahami, zbiŭ jaho na ziamlu, abkrywa-wiŭ i „przybiŭ da śmierci“. Tut ustupiŭsia sam Šloma i zžaliŭsia nad niaščasnym dziekanom: przyka-zaŭ swajej Sorcy maŭčać i, bajučysia adkazaŭnia, abliŭ dzieka wadoj i pieraciahnuŭ jaho ū jahonuju chatu, a sam wiarnuŭsia damoŭ, zapior dźwiery i zhaŭ lampu, ale nia moh zasnuc. Ale tut dawiedaŭsia ab takim „paruhaŭni prawasłaŭja“ sam pop Dudziuk i paklikaŭ wuradnika. Wuradnik abhlediŭ dzieka, što toj byŭ abkrywaŭleny i nie waruŭšysia, dyk razbudziŭ i zaklikaŭ Šlomu, i staŭ pisać pratakoł. Spalochany Šloma nie chacieŭ pierš ničoŭa hawaryć, ale, dastaŭšy dwa razy ū wucha, saznaŭsia ūwa ūsim ad pačatku da kanca. Jak pratakoł byŭ koŭčany, dyk tymčasam i Šloma przyšoŭ k sabie, a nawet aśmieliŭsia padstupić da wuradnika i paprasiŭ jaho ū bakoŭku. Tam užo na stale stajała butelka dobrej wiśniouki, a pad butelkaj la-žała piacirubloŭka. Wiedama, pratakoł astaŭsia biaz chodu.

Świątkawańnie Litoŭskaj Niezależnaści.

16.II.1918 h. Litwa była abwieščana na niezależnaj dziażawaj. Woś za ŭwieś litoŭski narod kożny hod świątkuje hety dzień, jak najbołšaje swajo nacyjanalnae swiata. Toje-ż samaje było i stoleta, kali 16.II. minula 17 hadoŭ ad času abwieščannia niezależnaści Litwy.

Litoŭskaje hramadźianstwa ŭ Wilni świątkawała hety dzień u nastupnym paradku.

A hadz. 10 ranicy ŭ kaściele św. Mikalaja adbylosia ŭračystaje nabaženstwa, jakoje adpraŭleŭ Ks. Wiskont, a kazańnie kazaŭ Ks. Raštutis. Padčas nabaženstwa chor. pryhoża piajaŭ kaścielnija twory. Narodu u kaściele było poŭna. Byli pradstaŭniki ad biełarusau i ad palakoŭ.

A hadz. 7 wiečaram u zali litoŭskaj himnazii im. Witaŭta Wialikaha adbylasia ŭračystaja akademija ŭ čeść dnia Litoŭskaj Niezależnaści.

Zala, bitkom nabita publikaj, była pryhoża ŭdekorawanaja. U hłybi sceny krasawaŭ slaŭny i šyroka wiedamy ŭ litoŭskim mastactwie abraz litoŭkimaŭ z karaŭlotam, jakaja pradučy na im wuča hramaty dzicia swajo. Abraz hety nadawaŭ ton usiej akademii, na jakoj wyrazna wykazawaŭsia značeńnie dla litoŭskaj niezależnaści litoŭskaj nacyjanalnej kultury.

Pieršym punktam prahramy akademii było ŭstupnoje slowa Staršyni Wilenskaha Litoŭskaha Tymčasowaha Kamitetu hram. K. Stašysa, jaki padkreśliŭy hałoŭnija mamenty ŭ historyi litoŭskaha narodu i jahonuju adpornaść na napor swaich worahaŭ, zaklikaŭ litoŭskaje hramadźianstwa da tworčaj kulturnaj pracy dzieła zamačawańnia i pašyreńnia niezależnaha bytu litoŭskaha narodu.

Pašla ŭstupnaha slowa Staršyni

nastupili prywitańni. Pieršym witaŭ litoŭcaŭ u dzień ich wialikaha nacyjanalnaha swiata ad imia Biel. Nac. K-tu hram. Ul. Kazłoŭski, padkrešliwajučy značeńnie litoŭskaj niezależnaści tak-ža i dla sprawy niezależnaści biełaruskaha narodu.

Pašla pradstaŭnika Biel. Nac. K-tu jašče wystupali z prywitańniem litoŭcaŭ: student ukrainiec ad imia Kruška Ukrainskich Studentaŭ i student biełarus, M. Ščors — ad imia Biel. Studenskaha Sajuzu.

Aprača hetych prywitańniaŭ wusna, było nadasłana celaje mnoŭstwa prywitańniaŭ u telehramach i piśmach.

Adnym z hałoŭnych punktaŭ prahramy akademii byŭ referat Ks. K. Čybirasa na temu: „Narodnaje wychawańnie i my“. U referacie swaim prelehent padkreśliŭy padstawowyja iskladowyja čaściny ŭ narodnym wychawańni, rolu ŭ hetaj sprawie starejšaha i maładziejšaha pakaleńnia, zaklikaŭyčy ŭrešcie litoŭskaje hramadźianstwa da supolnaj pracy na niwie litoŭskaj narodnaj kultury, jakaja žyjaŭlajecca adnej z hałoŭnych padstaŭ narodnaj woli i ščaścia.

Pa referacie byŭ wykanany cely rad litoŭskich narodnych pieśniaŭ, a ŭrešcie pieršy akt opery „Biruta“, jaki, jak swaim žmiejstam, tak krasoj i daskanalnaścij wykanawaŭ, sapraŭdy začarawaŭ hašciej prysutnych na akademii. Zakončyŭsia akademija litoŭskim nacyjanalnym hymnam, jaki adapiajała publika.

Cikawa adznačyć, što ŭžo ad celaha radu hadoŭ u dzień litoŭskaha nacyjanalnaha swiata witaŭcaŭ tolki biełarusy i ukraincy. Dobry heta znak, znak żywoj družby troch bratnich i susiednich narodaŭ.

P. Ł.

Rastralańnie ŭ Sawietach Br. Taraškiewiča, S. Rak-Michajłoŭskaha i Dwarčanina.

U Wilniu pryšla wiestka, što Br. Taraškiewiča, jaki prabywaŭ u Maskwie, bałšawiki rastralali. Adna ryskaja hazeta, niekalka dzion tamu, padała wiestku, što Rak-Michajłoŭski i Dwarčanin, jakija byli bałšawikami sasłanyja, tak-ža rastralany. Hetyja wiestki apublikawali mnohija hazety. a ŭ Wilni „Kur. Wilenski“ i „Słowo“.

Br. Taraškiewič, staršynia „Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады“, pašla likwidacyi hetaj partyi, Wilenskimi Akružnym sudom byŭ zasudžany na 12 hadoŭ katarhi. Pašla warunkowaha pradčasnaha zwalnienia z wastrohu, Taraškiewič uciok z Polšcy i z Hdansku kiraŭaŭ nielehalnaj kamunistyčnaj dziełnaścij u Zach. Biełarusi. Byŭ złoŭleny polskaj palicyjaj i zasudžany Wilenskimi Akružnym sudom, druhi raz, na 8 hadoŭ katarhi. Pašla hetaha Sawiety abmianniali Taraškiewiča ŭ abmienienie palityčnymi wiaźniaŭ z Polščaj.

Rak-Michajłoŭski — b. pasol i dziejač „Бел. С. Р. Грамады“, razam z Taraškiewičam zasudžany ŭ procesie „Hramady“ na 12 hadoŭ katarhi, pašla pradčasnaha warunkowaha zwalnienia z wastrohu uciok u Sawiety.

Dwarčanin — b. pasol klubu „Zma-

hańnie“. Jaho za kamunistyčnuju dziełnaść Wilenski Akružny sud zasudziŭ na 8 hadoŭ katarhi. Sawiety wymieniali Dwarčanina ŭ abmienienie palityčnymi wiaźniaŭ z Polščaj.

„Žwiazaušsia z niechryščaj i prapaŭ za ništo“.

Kali Branisłaŭ Taraškiewič siedziŭ u polskaj turmie, bačka Braniśława, stary Adam Taraškiewič, tady wyraziŭsia ab palityčnaj dziełnaści swajho syna tak: — „žwiazaušsia z niechryščaj i prapaŭ za ništo“.

— o —

Praŭda, hetyja žudasnyja wiestki ab rastrelach uspomnienych biełarusau bałšawikami dahetul nie prawierany. Nadta mahčyma, što jany — zwyčajnaja — choć hadkaja — niečaja wydumka; adnak, wiedajučy adnosiny maskoŭskich bałšawikoŭ da biełaruskaha narodu, usiaho možna spadziawacca. Dyk praŭdziwymi astajucca sloŭy staroha Taraškiewiča ŭ adnosinach da ŭsiech biełarusau, što žwiazalisia z bałšawikami, bo choć jany fizyčna i żywy, dyk maralna dla biełaruskaha narodu pamioršyja.

„Dobraja palicyja i błaħaja apazycyja“.

(Z pramowy min. Kaściałkoŭskaha ŭ senackaj komisii).

Nadowiačy ministr unutranych spraŭ Kaściałkoŭski skazaŭ pramowu, u jakoj, pašla niadaŭniašniaj pramowy ŭ Sojmie, wyrazna pastawiŭ kiraŭničy rul unutranej polskaj palityki.

Ministr Kaściałkoŭski čwierdziŭ, što ŭ Polšcy takaja palicyja, jakoj niamia na świecie — najlepšaja, a palicejskija žwiazanyja wielmi surowym rehulaminam i trymajucca ŭ mocnaj dyscyplinie. Kali dzie bywaje, što palicyja stralaje, dyk heta jość złoje dziełanie apazycy — čwierdziŭ ministr, bo apazycyja nastrojwaje ahrešyŭna da palicyi roznyja elementy.

Pramaŭlajučy-ž da ŭkrainskich pasłoŭ, min. Kaściałkoŭski skazaŭ miż inšym hetak: — Kamu maju dawać deklaracyju ab nacyjanalnym mienšašciach? Hramadźianstwu ci wam? Hramadźianstwu patraplu jaje dać u takoj formie, u jakoj przyznaju słuśnaj i adpawiednaj Wam jaje dawać nia budu. Wy žadajecie deklaracyi i przyračeńnia, a sami nia wyjawili lojalnaści da polskaj dziażawy.

Pry hetym min. Kaściałkoŭski wyjawiaŭ swaju nadzieju, što hetyja ukraŭnskija pasły ŭžo bołš u polski parlamant nia pryduć, bo ich, byccam, ukraŭnskija wybarščyki nia wybieruć(?)!

Dalej min. Kaściałkoŭski ab ukraŭnskich pasłach kazaŭ hetak: — Wa-

ša dziełnaść škodnaja dla polskaj dziażawy i ukraŭnskaha hramadźianstwa; robicie ŭsialakija kryŭdy, jakija tolki polskaj dziażawie możacie zrabić. Heta nia jość darohaj da sužycia palakoŭ z ukraŭcami. Heta daroha da ražednywańnia.

Ukraincy zabili Pierackaha. Min. Kaściałkoŭski ŭ hetaj-ža pramowie zajawiŭ, što B. Pierackaha (b. min. unutranych spraŭ) zabili ukraincy; paklikaŭsia pry hetym ministr na „Biuletyn krajowaj ekzekutywy“ i na „Ukrainskaha nacyjanalistaha“, dzie napisaŭ, što Pieracki byŭ najbołšym škodnikom dla ukraŭskaj sprawy. Pry hetym min. Kaściałkoŭski skazaŭ, što min. Pierackaha zabila ukraŭskaja arhanizacyja.

Heta pramowa kiraŭnika polskaj unutranej palityki jość adkazam na ŭsie ukraŭnskija zajawy — u Sojmie i Senacie — u sprawie terytoryjalnaj aŭtanomii.

Uważajem, što heta jość adkazam i pasłu Jaremiču, jaki ŭ apošniaj sojmawaj pramowie hetak mocna piajaŭ himn chwały min. Kaściałkoŭskamu.

Napaśledak treba adciemić, što, jak widać z hetaj pramowy ministra, uhody z Ukraŭnskimi Klubami nia budu.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Канфіскацка „Калосье“. Па загаду віленскага гарадзкога Старасты дня 19-га г. м. паліцыі сканфіскавала кніжку 1-ю беларускага літаратурна-навуковага часопісу — „Калосье“.

Характэрна, што „Калосье“ пакінула друкарню ў пачатку гэтага месяца, і толькі пасля больш, як двух тыдняў Стараста адумаўся сканфіскаваць гэты часопіс.

Сканфіскавана „Калосье“ за вершы Машары „На пералом“ і „Я хачу, каб ты сыявала“, а так-жа за верш А. Гурыновіча „Перш душылі пань, што шляхтай зваліся“, пісаны ў канцы XIX стагодзьдзя.

7.XII.1934 г. гэнае прызнаньне мітрапалітам аб патрэбе праваслаўнага календара папольшу пераслаў выдавецтву „Głos Prawosławia“, якое цалком надрукавана на першай бачыне „Kalendarza Prawosławnego“.

Вось абразок душпастырства маскалёў на беларускім царкоўным пагосьце.

Сідарчук.

Агульны гадавы сход сяброў Т-ва Прияцеляў Беларусаў пры У. С. Б. аббудзецца дня 24-га г. м. у VI-й залі галёўнага будынку ўнівэрсытэту. Пачатак сходу а гадз. 10 мін. 30, другі тэрмін — гадз. 11 я.

Рэфэрат на тэму: „Раздрабленне зямельных гаспадарак на Віленшчыне“ прычытае 23.II. у памешканьні Бел. Студ. Саюзу (Завальная 1) студэнт аграноміі і сябра Саюзу Засім Піліп. Уваходьвольны. Пачатак а гадз. 19-й.

Пчалярская вечарына. Рэдакцыя „Беларускае Борці“ ладзіць дня 3-га сакавіка сёлета, у зал. Літоўскага Студэнскага Саюзу (Віленская вул. 28-2) вечарыну, з адпаведнай лекцыяй дзеля прапаганды пчалярства і спажыўчэя мёду. Пачатак а гадз. 7.

Шосты гадавы баль Студэнскага Саюзу Беларускага, Літоўскага і Украінскага аббудзецца ў Вільні ў суботу 2-га сакавіка сёлета, у залах Музычнае Консэрваторыі (Конская 1). Пачатак а гадз. 22.

Dr. Stanisław i dr. Jadwiha Hryniewiczzy.

Suchoty (Tuberkuloza).

Suchoty ŭ dorosłych ludziej. Suchoty amal nie zaŭsiody možna wylekawać, kali pačać lekaŭańnie na samym pačatku chwary. Dzieła taho treba było-b wiedać, jak henaja chwaryja prajaŭlajecca ŭ najraniejšym peryjadzie, kab paznać, ci niechta z chatnich nie zachwareŭ.

Razhledziŭ ciapier koratka tyja z najčašciejšych sposabaŭ, jakimi chwaryja pačynajucca.

1). Čaławiek, jaki byŭ dahetul zusim zdarowu, nikoli raniej nie chwareŭ, byŭ duzym, ničoħa błaħoha ŭ sabie nie pačuwaŭ, raptoŭna pa čažkaŭ fizyčnaj pracy, abo nat unačy siarod snu, zakaš-laje, a sa sploŭkami adychodzić bołšaja ci mienšaŭa kolkašć krywi. Kroŭ moža chutka spynicca, moža paŭtarycca niekalki ragoza toje samaje jašče ŭ praciahu paru najbližejšych dzion. Potym usieŭka byccam supakojwajucca, adnak nia ščyra, dzieła taho, što paždaŭšy jašče bołš — razwoj chwary idzie napierad i lekawacca ŭžo pozna.

Biazumoŭna, nia kožnaja kroŭ u sploŭkach pakazywacie na suchoty. Šmat jakija inšyja przyčyny mohać wyklikać kroŭ z horla. Kab nie pa-čacca darma — najlepš u hetkich nahodach žwiarnucca da dochtara i toj nam skaža, što majem dumać i rabić.

2). Inšym razam pačatak suchotaŭ pakazwajucca suchim kašlam. Čaławiek dahetul zdarowu, nie stary, nie prastudžany, kašlaje panočach kašlam suchim, doŭha trywajučym. U takich nahodach

lepš zadoŭha nia ždučy žwiarnucca da dochtara i nia zwodzić siabie prastudaju, ci znoŭ nia bačyć usiaje przyčyny kašlu ŭ kureńni wyklučna. Asabliwa padazronym budzie kašal u siamji, dzie niechta ŭžo chwareŭ na suchoty.

3). Niekatoryja chwaryja, jak wadzior i kokuš u dzieciach, a zapaleńnie lohkich u dorosłych pakidajuć pa sabie doŭha trywajučy čažki kašal. I tutaka budźma astarožnymi, dzieła taho, što ŭ ludziej mała adpornych, abnadaŭšaŭšych pa čažkaj chwaraści, lohkija robiacca chutka miescam, dzie suchoty mocna razrastajucca.

4). Bywaje časam z suchotami inakš. Čaławiek nia kašlaje, nie pakazwajucca ŭ jaho z horla kroŭ, ahulna jon nat dobra čujecca, a woś nia hle-dziačy na dobruju achwotu da jady, jon chudzieci-mie. Inšyja ad samaha pačatku nia majuć achwoty da jady a zatoje ŭ trybuchu ŭ ich balić niešta, da taho jašče dachodzić wanity, wolnašć. Uwaha čaławieka nakiroŭwajucca na henaja woś prajawy, a pakul niechta zdumaje ab suchotach moža być ŭžo pozna.

5). Maładzja dziełuča z biełaju prazrystaju twaraju, što lekujucca na „niedachop krywi“, pawinny padumać, što ichniaja blednašć moža być chutkaju i adzinaju prajawaju nadta ranniaje pary suchotaŭ.

6). Dušanašć, na jakuju narakajuć časam ludzi pry čažkaŭšaj krychŭ rabocie, kali heta ŭ maładych ludziej za zdarowym sercam, moža taksama być adnej z raŭnich prajawaŭ suchotaŭ.

7). Inšym razam pačatak suchotaŭ prajaŭlajecca bolu ŭ hrudziach, kolkami ŭ baku, zaciažnymi zapaleńniami loħačnaje balonki. Henyja prajawy mohać na niejki čas spynicca, kab paźniej wiarnucca z bołšaju jašče natuħaju.

8). Ahulnaje abnadaŭańnie, słašašć moža apawiašać suchoty.

9). Čaławiek pačynaje dastawać napadaŭ tras-cy, čuje pierad hetym i pry hetym choład pa celym cieľe. Pašla tras-cy maje haračku i pacieje. Trasca przychodzić rehularna ab naskakwaje niespadziečki. Časta ludzi dumajuć, što heta malaryja, a heta taksama adna z mahčymašciaŭ pačatku suchotaŭ.

Inšym razam chwory nia maje ani tras-cy ani harački a pacieje tolki načami. Poty nadta niłami-lyja, chwory, nat i nia dumajučy ničoħa ab suchotach, bačyć pamiz imi i inšymi potami wialikuju rožnicu.

Dyk z pierakazanych wyšej mahčymašciaŭ bačym, jak roznajaka pačynajucca henaja strašnaja chwaryja. Čym bołš henych prajawaŭ u adnaho čaławieka, tym bołš možna bajacca, što heta suchoty, i treba, kab jon sam ci kab jaho niechta pasłaŭ jaknajchutčej da dochtara. Nia ždać, pakul čaławiek taki zusim abnadaŭaje, tutaka pozna ŭžo pačać lekaŭańnie i jano moža ničoħa nie pamahčy.

Suchoty — adna z chwarybaŭ, jakuju dastajucca pa bačkoch. Treba heta razumieć nie dasłaŭna, što maci ci bačka nadzialaje swaich dzieciach chworašciu (chacia i tak bywaje), a što ŭ siamji suchotnikaŭ majacca spadkabiernicki nacił da henaje chwaryja. Čaj tolki čaławiek maje niespahadajučyja jamu ŭmowy, kali pry henym budzie nacił da chwaryja, — ŭžo bida. Lohka tut zrazumieć, što adnolkawyja ŭmowy nie zaŭsiody ŭ usich da-duć chwaryba. Adzin mieŭ spadkabiernicki da jaje nacił, inšy nie.

Laħčej zachwareje čaławiek, jaki budučy ma-lym mieŭ anbielskuju chwaryba ci skrofuły.

Staršynia Ukrainskaj Parlamantarnaj Re- prezent. pytajecca ŭ min. Kaściakouškaha.

Pašla wiadomaj pramowu min. Kaściakouškaha ŭ senackaj komisii, u jakoj jon, miż inšym, prahawarwajučy da ukrainskich pasloŭ, skažaŭ, — „Wy prychodzicie da mianie i tady našyja hutarki majuć zusim inšy charaktar, a pašla spatykajusia z wialikimi niespadziankami na publičnym forumie. Wašy wystupy ŭ Sojmie, Wašy zajawy ŭnutry i nawonki nia zhodnyja z tym, što haworycca ŭ małym kružie. Nia maju namieru j

nie chaču prymać učasčia ŭ hetaj dwuličnaj ihry,“ — staršynia Ukrainskaj Parlamantarnaj Reprezentacyi pašoŭ Dr. D. Lewicki publična, adkrytym pišmom z dn. 17 h. m., žwiarnuŭsia da min. Kaściakouškaha z zapytańniem — prośbaj padać fakty takoj „dwuličnaj ihry“, h. zn., chto i kali z ukrainskich palitykaŭ stawiŭ inakš palityčnyja sprawy ŭ hutarkach z ministram, a jnakš na parlamantarnaj trybunie?

Japonska — Mandžurska — Kitajski blok.

Niadaŭna adbylisia pierahawory ŭ Nankinie pradžynikou Japonii z kitajskim dyktataram hien. Čeng Kaj-Šekam. Pierahawory hetaja adbywalisia dzieła ŭstanaŭleńnia supolnych punktaŭ Japonska-kitajskaha dahaworu, jak i maje stwarzyć azijacki blok dziaŭžaŭ — Japonii-Mandžuryi-Kitaju.

Apošnimi hadami Japonija adabrała ad Kitaju wializarnyja terytoryi zaml. Zdawalasja, što japonska-kitajskaja wajna da śmierci paswaryć hetaja narody. Tymčasam stanowicca naadwarot. Japonskija ŭplywy ŭ Kataju ŭščiaŭ rastuć. Sajuz Japonii-Mandžuryi-Kitaju moža ŭzraści ŭ takuju siłu, jakaja nia ŭstupić celamu świetu.

Pawodle hazetnych infarmacyjaŭ

dahawor hetaj abymaje hetkija punkty: 1) Japonija, Mandžuryja i Kitaj tworać supolny azijacki blok. 2) Kitaj wystupie z Lihi Narodaŭ, 3) Kitajski ŭrad wyhanie ŭsich eŭrapejskich i amerykanskich daradnikaŭ, a na ich miejsca woźmie daradnikaŭ japonskich, 4) Japonija dać Kitaju hrašowuju pamohu, 5) Kitaj sarwie zaležnaść z bielaj rasaj i zaklučyć ciešny sajuz z Japonijaj.

Heta pakazwaje, što Japonija pašyraje swaje ŭplywy pa celym Kitaju i nawodzić u Azii swaje paradki, jakija majuć wyhnać adtul eŭropejcaŭ i amerykancaŭ.

Nie zdabrawać budzie ŭ Władywastoku i ahułam na pahrańičy kitajska-mandžurska-rasiejskim i bałšawikom.

Пісьмы з вёскі.

З сялянскага жыцця.

Краснае, Маладэчанскага пав. Жывуць у нас густой масай адны беларусы. Урадавыя становішчы ў самаўрадах і ў адміністрацыі займаюць паліцыя, пераважна прыбыўшыя з Польшчы, у многіх выпадках польскія асаднікі. Вёскі заселены беларусамі-праваслаўнымі, а фаліваркі — беларусамі-каталікамі. Гэтыя апошнія ўважаюць сябе за паліякоў. Няграмаднасьць сярод нашага сялянства вялікая: каля 80% ня ўмеюць нават чытаць. Адвечны вораг — гарэлка губіць да астатку нашых сялян. Цяпер п'юць дэнатурат.

Вечарамі збіраюцца жыхары з усяе вёскі ў адну хату — чатырох граюць у карты, арэшта прыглядаюцца. Моладзь дзіць — да бязпамяці танцуе, а ў танцах між сабою крывава б'ецца: бываюць

Bura. Nad Niamieččynaj, nadwlačy, pranieślasia strašnaja bura, jakaja pazwaročwala ślabiejšyja budynki, pałamała lasy, schapiła 8 balonaŭ i panieśła z saboj.

Žmiena konstytucyi ŭ Sawietach. Bałšawiki, za prykładam eŭrapejskich dziaŭžaŭ, zadumali žmianić swaju konstytucyju. Ad hetaha lepš tam nia budzie, bo buduć wykonywać konstytucyju tyja-ž bałšawiki.

Z KRAJU.

Z žyćcia polskich asadnikaŭ. Nia mała ŭ našym Kraju jość polskich, wajskowych i cywilnych, asadnikaŭ. Haspadarki ichnija dla našaha sialanstwa nia słužać prykładam, bo biełaruskija sialanie lepš haspadarać ad asadnikaŭ. Miascowyja sialanie nie biaruć ad asadnikaŭ nijakich pryładaŭ. Asadniki żywuć swaim, polskim, asobnym žyćciom. Majuć jany swaje arhanizacyi, z poŭnaj swabodaj dziejańnia.

16 h. m. u Brasławie adbyŭsia žjezd asadnikaŭ z celaha pawietu. Na žjezdzie byŭ starasta St. Trytko i pas. Kaminski z B.B. Staršynia žjezdu skazaŭ, što asada dla asadnika nia jość naharodaj, ale placoŭkaj, na jakaj asadnik robić dziaŭžaŭna-tworčuju polskuju rabotu. Z sprawadzačy wiđać, što ŭ Brasławskim pawiecie jość 121 asadnikaŭ wajskowych i 325 asadnikaŭ cywilnych. U minułym hodzie hetaja asadniki dastali 8 tysiać zł. sieŭnaj pazyčki.

калецтвы і забойствы. Школьная моладзь расьце „на лес глядзячы“ — з чужой мовай — польскай школа ня можа рабіць уплыву на беларускіх дзяцей, бо ў хаце супярэчны дух і настрой.

Праца беларускага інтэлігента сярод нашага сялянства надта цяжкая, а да гэтага без падтрыманьня ды з перашкодамі з боку „сільнейшых“.

Адзіны спосаб вызваленьня з цемры нашага сялянства — гэта асьвета ў роднай мове. Грэба шырыць асьвету пазашкольную — закладаць беларускія бібліятэкі-чытальні, распаўсюджаць беларускае друкаванае слова, ладзіць беларускія прадстаўленьні і арганізаваць моладзь у культурна-просьветныя арганізацыі.

Той, хто гэтага ня робіць і гэткай рабоце перашкаджае, — зьяўляецца адказным прад Богам і гісторыяй. Гісторыя гэтых людзей асудзіць ганьбай. Сп—чын.

Našaje žyćcio.

M. Haradyšča, Baranawicka-paw. Naša miastečka lažyć na nawahradzka-baranawickim trekcie nad rečkaj Serwač. Cyhunki bliska niama, dyk uwieś ruch miż Nawahradkam i Baranawičami koncentrujecca na traktcie. Trakt lučyć, praz Stałowičy, Haradyšča i Walaŭku, Baranawičy z Nawahradkam.

Nasieleńnie čysta biełaruskaje. Haworym my tut usiudy pabiełarusk. Niekatoryja dziaŭčaty wylazić z polščynaj, kab žwiarnuć na siebie ŭwahu prybyša — „Galilejca“. Ale hetakich dziaŭčat u nas mała. Rešta ŭ nas usie świedamyja biełarusy.

Ziamla ŭ nas „lohkaja“ i čorna-ziom. Nadziely razdrabilisia. Niekatorym dastajecca adnamu abo i poŭhektara. Niama na čym na't chaty pastawić. Ludzi żywuć — harujuć biaz chleba i pracy. Nichto imi nia cikawicca. Sialanie za peśledniuju żywiołu starajuca kupić kawałak ziamli, kab zabiśpiečyć sabie i swaim dzieciam minimum prażyćcia. Jašče u pieradkryzysowyja časy adbywalisia parcelacyi dwaroŭ, daŭhi z jakich abciažywujać ciapier niekatoryja wioski. Ciapier tut u niekatorych wioskach prawodziacca kamasacyja. Štož z taho, kali jana prawodziacca biaz przyezkiziamli. Ahułam kažučy, žyćcio našaje marnaje i čornaje. Rand.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Ciažary sialanstwa. Z sojmawaj trybuny dawiedwajemsia, što ŭ Polščy sialanstwa pastupowa biadnieje: min. Paniatoŭski kazaŭ — za apošnja 4 hady spažyćcio pramysłowych tawaraŭ i ziemlarobskich praduktaŭ abnizilasja na 53 prac. Pasoł Četwertynski kazaŭ — majem siańnia dźwie Polščy, adnu bahatuju — kazionnuju, i druhuju, katoraja z biady nia wychodzić i što raz hlybiej u joj hraźnie. Wioska plaćić padatkaŭ u 1935 hodzie ŭ čatiry razy bolš, čymsia ŭ 1929 hodzie. Pasoł Karnecki kazaŭ, — što 600 tysiać dzieciej nia maje školy.

Z ZAHRAICY.

Abisynija suproć Italii. Italjanski ŭrad pasłaje swajo wojska ŭ uschodniuju Afryku i hetym zastrašaje Abisyniju, kab jana zhadziłasia spaŭniać damahańni Italii. Ale Abisy-

nija nia ŭstupaje Italii i hatowa baranacca ad napaści italjanskaha wojska. Hazety padajuć, što za Abisyniju zastupicca Japonija.

Anhielskija parlamantarysty ab nacyjanalnych mienšasćiach u Polščy. 11 h. m. u anhielskim parlamencie adzin z pasloŭ padaŭ ministru zahrańičnych spraŭ interpelacyju ŭ sprawie stanowišča Polščy suproć traktatu, jak i hwarantuje prawy nacyjanalnym mienšasćiam. Ministr adkazaŭ, što anhielski ŭrad, taksama, jak i ŭrady inšych dziaŭžaŭ, stać na tym stanowiščy, što adnastaronna traktataŭ nie kasujecca, a dzieła hetaha i traktat ab mienšasćiach uwažaje prawamocnym.

Aryšty ŭ Niamieččynie. Hazety padajuć, ŭ Niamieččynie hetymi dniami adbylisia sensacyjnyja arišty — arištoŭwali wyšejšych čynoŭnikaŭ, publicystaŭ i supracoŭnikaŭ z dyplomataŭ.

Бульбаед, катлетаед і беларуская опэра.

(Фэлетон).

Адзін раз (гэта было нядаўна) беларускі бульбаед спаткаўся з беларускім катлетадам на беларускім спектаклі.

Бульбаед — ведама як бульбаед — трохі пузаваты, трохі таўставаты, але рослы і моцны, як смалены дуб. А катлетаед — худзенькі, тоненькі, як тая паненка з „Панскага Ігрышча“, у каторай няма ніякага складу. Катлетаед, хоць і ўздаваны на бульбе, але бульбы ўжо ня хоча, а ўсё мяркуе, каб дзе схпіць панскую катлетку. А наеўшыся катлетак з панскага стала, мяркуе, каб дзе пагуляць, а пагуляўшы — пайсьці на „вучоную“ дыскусію і там быць прысяжным праціўнікам усіх і ўсяго.

— Што-ж чуваць, паночку — кажа бульбаед, дзякуй Богу маем нарэшце беларускі спектакль. Доўга мы чакалі яго.

— Маю то маю, але які гэта спектакль — адказаў скрывіўшыся катлетаед. Рэжысёр то яшчэ сюды-туды, але каго ён набраў і хто грошы збірае? Вось пабачыце, што будзе дэфіцыт. Бо хоць публікі і многа, але калі гаспадарка слабая, то ўсё марна пойдзе. Людзей, бачыце, у нас няма — ўздыхнуў катлетаед.

— Якто няма, то-ж глядзіце, поўная зала. І артыстаў прыбывае. Расьцём, паночку, расьцём! Можна з часам будзем мець у Вільні свой беларускі тэатр..

— Што тэатр? Нашто ён патрэбен? Вот каб опэру нам, вот тды мы зажылі-б. А ведаеце што — пачаў з ажыўленьнем катлетаед — Грэчанінаў пачаў пісаць беларускую опэру. Уважаю, што абавязкам усіх беларусаў ёсьць злажыцца і паслаць грошы, каб опэра чымскарэй убачыла сывет. І хоцьбы яна каштавала некалькі тысяч, то трэба натужыцца і здабыць опэру.

— Пачакайце паночку! — у нас няма яшчэ добрага і таннага народнага сьпеўніка — адказаў бульбаед. Вось людзі з вёскі пішуць і дамагаюцца сьпеўніка: „Прышліце, кажучь, беларускі сьпеўнік, бо ў нас ёсьць і сілы і ахвота, а няма народнага сьпеўніка, прышліце чымскарэй“. А што ты пашлеш, калі такога сьпеўніка няма, а калі дзе і ёсьць, то за яго хочучь шалёную цану. Вось пакуль опэру, трэба надрукаваць добры і танны беларускі сьпеўнік для народу. Добрая рэч опэра, але яна дарагая і з опэрай яшчэ пасьпеем. У нашай беларускай беднаце цяпер — гэта пакуль-што люксус.

— Што вы? Што вы? — замахаў рукамі катлетаед.

Што хацеў даказываць катлетаед, разабраць трудна было, бо пачаў гарачыцца, але на выручку яму падбег маленькі, лысенькі паночка, які, прыжмурваючы свае і так вузенькія вочкі, пачаў аргументаваць з цэлай павагай патрыярха.

— Я, бачыце, стаю за беларускую опэру. Опэра — гэта знак культуры народу. Пакуль беларускі народ ня будзе мець сваёй опэры, ніхто ня прызнае яго за народ

культурны. Ды апроч таго опэра мае і вялікае палітычнае значэньне. Вось, на той прыклад, каб паставіць беларускую опэру ў Празе, у Парыжы або Лёндане, то беларусы зараз-жа здабылі-б для сябе незалежнасьць. А так што? Дабіваемся ўжо столькі гадоў незалежнасьці і няма яе. А каб паставіць заграńіцай спэру, дык людзі паглядзілі-б і сказалі-б: „Вось якія беларусы! Яны ўжо і опэру сваю маюць, ну так дадзем ім незалежнасьць“. Вы не разумеете, якое мае значэньне опэра. Вось я езьдзіў на сусьветную канфэрэнцыю, дык я ведаю. Я дванаццаць мэморыялаў туды завёз, дабіваючыся незалежнасьці — і нічога. А ведаеце чаму? Ня было ў мяне беларускае опэры. Так і вярнуўся ні з чым..

— Вось бачыце, бачыце, якое мае значэньне опэра — пачаў ізноў катлетаед, але ўжо ня скончыў, бо зазваніў званок, лагасьлі лямпы і пачалася спектаклю часьць другая..

— Бедная ты, Беларусь, што маеш такіх палітыкаў, якія опэрай хочучь збудоваць для цябе незалежнасьць, — гаварыў, ідучы на сваё месца, бульбаед. І яшчэ такіх людзі езьдзілі на сусьветныя канфэрэнцыі!

— Пачаўся спектакль. Пачаўся ён і праходзіў так, як і ўсе беларускія спектаклі. На сцэне было жыцьцё, на залі вясьцеласьць і гэты спектакль мусіць скончыўся-б так, як канчаюцца і ўсе іншыя беларускія спектаклі, каб ня — танец „русалак“. Пабачыўшы танец „русалак“, кат-

летаед прыйшоў у захопленне.

— Вот дык ёсьць на што паглядзець! Глядзі, Мікола, то-ж гэтыя русалкі і бяз портачак, толькі стужкі паміж ног — шаптаў катлетаед свайму таварышу.

— Ды спраўды бяз портачак — адказаў Мікола. Падойдем бліжэй, згэтуль дрэнна відаць... І на якога чорта табе опэра, там толькі пляюць ды пляюць, а нічога не паказваюць, а тут вун што..

— Ах, якія стройныя русалачкі! — марматаў катлетаед, падсоўваючыся бліжэй да сцэны..

— І няўжо гэта русалкі? — казаў бульбаед да свайго суседа, таксама бульбаеда.

— Гэта русалкі, толькі не беларускія, а парыскія — адказаў сусед. Беларускія русалкі — дык адзетыя ў белае, доўгае адзеньне, маюць нейкі надземны, таёмны від, гэтыя дык толькі азадкамі бліскаюць.. Беларускія русалкі стыдлівыя-б гэтак. Яны яшчэ без „заходняе культуры“..

— Глядзі, глядзі, у аднае русалкі стужка абвалілася — шаптаў катлетаед да свайго таварыша. Ідзем бліжэй..

Падсунуўшыся бліжэй да сцэны, катлетаед з любасьцяй прылядаўся да парыскіх „русалак“. — Вот дзе культура! — казаў ён сам да сябе. Захоплены „заходняй культурай“ катлетаед забыўся і аб опэры. Прыпомніў яе тады, калі трэба было напісаць фэлетон у „Родны Край“, каб дастаць катлетку з панскага стала. Камар.